

Curtea Supremă de Justiție
D E C I Z I E

19 noiembrie 2019

mun. Chișinău

Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție în componența:

Președinte – Boico Victor,

Judecători – Cobzac Elena, Filincova Svetlana,

a examinat, fără citarea părților, în baza materialelor cauzei, admisibilitatea în principiu a recursurilor ordinare declarate de către avocatul Canțer Oleg în numele inculpatei și de către reprezentantul părții civile Direcția generală pentru administrarea clădirilor Guvernului Republicii Moldova, Frunza Alexei, împotriva sentinței Judecătoreiei Grigoriopol din 10 ianuarie 2012 și a deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 15 ianuarie 2019, în cauza penală în privința lui

Paladi Rita XXXXX, născută la XXXXX.

Termenul de examinare a cauzei:

prima instanță: 05.05.2009 – 10.01.2012

instanța de apel: 28.01.2016 – 12.09.2016

instanța de apel: 13.10.2016 – 10.05.2017

instanța de recurs ordinar: 26.06.2017 – 19.12.2017

instanța de recurs în anulare: 22.03.2018 – 17.05.2018

instanța de recurs ordinar: 18.06.2018 – 03.07.2018

instanța de apel: 06.08.2018 – 15.01.2019

instanța de recurs ordinar: 02.05.2019 – 19.11.2019

Procedura prevăzută de art. 431 alin. (1) pct. 1¹) Cod de procedură penală, legal executată.

A C O N S T A T A T :

1. Prin sentința Judecătoreiei Grigoriopol din 10 ianuarie 2012, Paladi Rita a fost recunoscută vinovată de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 191 alin. (5) Cod penal, și i s-a stabilit pedeapsa sub formă de închisoare pe un termen de 9 (nouă) ani cu executare în penitenciar pentru femei, cu privarea de dreptul de a practica activitatea de antreprenor pe termen de 5 ani.

Procesul penal de învinuire a lui Paladi Rita în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 332 alin. (1) Cod penal, a fost încetat, în legătură cu expirarea termenului de prescripție de atragere la răspundere penală.

Termenul executării pedepsei urmând a fi calculat din momentul reținerii.

A fost dispusă încasarea de la Paladi Rita în folosul statului suma de 691 942 lei 50 bani, paguba nerecuperată.

2. În sentință, prima instanță a constatat că: **Paladi Rita** activând în funcție de contabil-șef a întreprinderii de Stat „Complexul Casa Presei”, conform ordinului nr. XXXXX, iar în perioada X-X, conform ordinului directorului Î.S. „Complexul Casa Presei” nr. 24 n XXXXX și ordinului șefului Aparatului Guvernului Republicii Moldova nr. 60-C din xxxxx, exercitând atribuțiile de director al întreprinderii nominalizate, totodată potrivit ordinului Aparatului Guvernului al Republicii Moldova, nr. 114-A din XXXXX fiindu-i atribuit dreptul la prima semnătură pe documentele bancare, astfel fiind responsabilă de activitatea economico-financiară a întreprinderii, concomitent pe toată perioada activității având dreptul la a doua semnătură în documentele financiare și bancare, adică fiindu-i acordate permanent prin numire drepturi și obligații în vederea exercitării acțiunilor administrative de poziție și organizatorico-economice, în așa mod potrivit art. 123 Cod penal, fiind persoană cu funcție de răspundere, intenționat încălcând prevederile art. 18 din Legea contabilității nr.426-XIII din 04.04.95, care prevede, că documentele de casă se semnează de două persoane cu drept de semnare conform listei specimenelor și totodată purtând responsabilitate, potrivit art. 23 al aceleiași legi, pentru întocmirea la timp și calitativă a documentelor justificative, pentru autenticitatea datelor ce se conțin în ele, precum și pentru transmiterea lor în termenele stabilite în contabilitate, a însușit ilegal din casieria întreprinderii mijloace bănești în proporții deosebit de mari, încredințate în administrarea sa și a înscris în documentele oficiale date vădit false în repetate rânduri, în următoarele circumstanțe:

În perioada din XXXXX , până la XXXXX , acumulând în casierie mijloace financiare de la diferiți agenți economici și primind bani în numerar de la instituțiile bancare, inculpata Paladi Rita, sistematic a delapidat mijloacele bănești încredințate în administrarea sa, în sumă totală de 691 942,5 lei, care au fost reflectați în contul 532 „Decontări față de personal privind alte operațiuni”, iar în Cartea mare și dările de seamă au fost atribuiți la contul 713 „Cheltuieli generale și de gospodărie”.

Totodată, pentru a tăinui acțiunile sale criminale, inculpata Paladi Rita nu a perfectat în ordinea stabilită Registrele contabile pentru contul nr. 532, dar pentru a tăinui acțiunile sale criminale, în mod repetat a înscris date vădit false în documentele oficiale ale întreprinderii. Astfel pentru justificarea cheltuielilor neîntemeiate, inculpata Paladi Rita a înscris în Registrele de casă, date false referitor la eliberarea numerarului către unii angajați ai Î.S. „Complexul Casa Presei”, precum și către diferiți agenți economici.

De asemeni, pentru redarea unui aspect legal a acțiunilor sale, inculpata Paladi Rita a întocmit dispoziții de casă, privind eliberarea numerarului, anexând la unele din acestea chitanțe ce confirmă încasarea mijloacelor bănești de către agenții economici, perfectate în condiții nestabilite de urmărirea penală și instanța de judecată.

Astfel, în perioada nominalizată, inculpata Paladi Rita, din mijloacele bănești încredințate în administrarea sa, a însușit mijloace bănești în sumă de 346 082 lei, care potrivit înscrisurilor false din Registrele de casă ale întreprinderii, au fost eliberate către Î.I. „XXXXX ”, care a făcut anunț despre lichidarea sa la XXXXX .

Concomitent, pentru a justifica cheltuielile mijloacelor bănești inculpata Paladi Rita a înscris date vădit false în Registrele de casă ale întreprinderii și în dispozițiile de plată privind eliberarea mijloacelor bănești către Î.I. „XXXXX ” cu nr. 157 din 17.06.2005 la suma de 13 000 lei, nr. 173 din 29.06.2005 la suma de 15 000 lei, nr. 234 din 29.08.2005 la suma de 21 000 lei, nr. 045 din 28.02.2006 la suma de 18 600 lei, la care a anexat chitanța tară număr din 28.02.2006 la aceeași sumă, dispoziția de plată nr. 060 din 07.03.2006 la suma de 52 000 lei, la care a anexat chitanța nr. 4 din 07.03.2006 la aceeași sumă, dispoziția de plată nr. 069 din 17.03.2006, la suma de 14 000 lei, la care a anexat chitanța nr. 7 din 17.03.2007 la aceeași sumă, dispoziția de plată nr. 104 din 21.04.2006 la suma de 20 000 lei, la care a anexat chitanța fără număr din 21.04.2008 la aceeași sumă, dispoziția de plată nr. 128 din 05.06 la suma de 24 000 lei, la care a anexat chitanța fără număr din 05.06 la aceeași sumă, dispoziția de plată nr. 162 din 13.06.2006, la suma de 15 000 lei, la care a anexat chitanța fără număr din 23.06.2006 la aceeași sumă, dispoziția de plată nr. 197 din 14.07.2006 la suma de 10 000 lei, la care a anexat chitanța fără număr din 14.07.2006 la aceeași sumă, dispoziția de plată nr. 231 din 11.08.2006 la suma de 20 000 lei, la care a anexat chitanța fără număr din 11.08.2006 la aceeași sumă, dispoziția de plată nr. 268 din 29.09.2006 la suma de 8 150 lei, la care a

anexat chitanța fără număr din 29.09.2006 la aceeași sumă, dispoziția de plată nr. 284 din 13.10.2006 la suma de 9 785 lei, la care a anexat chitanța fără număr din 13.10.2006 la aceeași sumă, dispoziția de plată nr. 294 din 31.10.2006 la suma de 10 000 lei, la care a anexat chitanța fără număr din 31.10.2006 la aceeași sumă, dispoziția de plată nr. 320 din 24.11.2006 la suma de 15 276 lei, la care a anexat chitanța fără număr din 24.11.2006 la aceeași sumă, dispoziția de plată nr. 324 din 30.11.2006 la suma de 14 199 lei, la care a anexat chitanța fără număr din aceeași dată și la aceeași sumă, dispoziția de plată nr. 358 din 15.12.2006 la suma de 12 000 lei, la care a anexat chitanța fără număr din aceeași dată și la aceeași sumă, dispoziția de plată nr. 005 din 05.01.2007 la suma de 11 430 lei, la care a anexat chitanța fără număr din aceeași dată și la aceeași sumă, dispoziția de plată nr. 014 din 19.01.2007 la suma de 14 758, la care a anexat chitanța fără număr din aceeași dată și la aceeași sumă, dispoziția de plată nr. 028 din 09.02.2007 la suma de 9 885 lei, dispoziția de plată nr. 050 din 06.03.2007 la suma de 5 752 lei, dispoziția de plată nr. 055 din 07.03.2007 la suma de 4 877 lei, dispoziția de plată nr. 065 din 16.03.2007 la suma de 9754 lei, dispoziția de plată nr. 074 din 27.03.2007 la suma de 5 718 lei, dispoziția de plată nr. 110 din XXXXX la suma de 1898 lei.

În aceeași perioadă, inculpata Paladi Rita, din mijloacele bănești încredințate în administrarea sa a însușit mijloace bănești în sumă de 32 133 lei, care potrivit înscrisurilor false din Registrele de casă ale întreprinderii, au fost eliberate către „Filiala societății cu răspundere limitată ucrainene „XXXXX ”.

Concomitent, pentru a justifica cheltuielile mijloacelor bănești Paladi Rita a înscris date vădit false în Registrele de casă și în dispozițiile de plată privind liberarea mijloacelor bănești către „Filiala societății cu răspundere limitată ucrainene „XXXXX ” cu nr. 282 din 14.10.2006 la suma de 10407 lei, la care a anexat chitanța fără număr din aceeași dată la aceeași sumă, nr. 008 din 12.01.2007 la suma de 9 734 lei, la care a anexat chitanța fără număr și dată la aceeași sumă, dispoziția de plată nr. 015 din 19.01.2007 la suma de 11 992 lei, la care a anexat chitanța fără număr din aceeași dată la aceeași sumă.

În aceeași perioadă, inculpata Paladi Rita, din mijloacele bănești încredințate în administrarea sa, a însușit mijloace bănești în sumă de 7 943 lei, care potrivit înscrisurilor false din Registrele de casă ale întreprinderii, au fost eliberate către SRL „XXXXX ”. Concomitent, pentru a justifica cheltuielile mijloacelor bănești inculpata Paladi Rita a înscris date vădit

false în Registrul de casă și în dispoziția de plată privind eliberarea mijloacelor bănești către întreprinderea „XXXXX ” nr. 107 din 04.07 la suma de 7943 lei.

În aceeași perioadă, inculpata Paladi Rita, din mijloacele bănești încredințate în administrarea sa, a însușit mijloace bănești în sumă de 45 229 lei, care potrivit înscrisurilor false din Registrele de casă ale întreprinderii, au fost eliberate către întreprinderea „XXXXX ”.

Concomitent, pentru a justifica cheltuielile mijloacelor bănești inculpata Paladi Rita a înscris date vădit false în Registrul de casă și următoarele documente: dispoziția de plată privind eliberarea mijloacelor bănești către întreprinderea „XXXXX ” nr. 314 din 17.11.06 la suma de 15 760 lei și nr. 315 din 17.11.06 la suma 12 765 lei, în care a indicat drept temei pentru eliberarea mijloacelor bănești factura seria UZ nr. 0041142, care de fapt a fost pierdută. De asemeni a înscris date vădit false în dispoziția de plată fără număr din 28.02.07 la suma de 16 704 lei.

În aceeași perioadă, inculpata Rita Paladi, din mijloacele bănești încredințate în administrarea sa, a însușit mijloace bănești în sumă de 40 400 lei, care potrivit înscrisurilor false din Registrele de casă ale întreprinderii, au fost eliberate către întreprinderea „XXXXX ” SRL.

Concomitent, pentru a justifica cheltuielile mijloacelor bănești inculpata Paladi Rita a înscris date vădit false în Registrele de casă și în următoarele documente: dispozițiile de plată privind eliberarea mijloacelor bănești către întreprinderea „XXXXX ” cu nr. 290 din 20.10.06 la suma de 13 000 lei, la care a anexat chitanța fără număr din aceeași dată la aceeași sumă, dispoziția de plată nr. 295 din 31.10.06 la suma de 11 308 lei, la care a anexat chitanța fără număr din aceeași dată la aceeași sumă, dispoziția de plată nr. 009 din 12.01.07 la suma de 5 266 lei, la care a anexat chitanța fără număr din aceeași dată și la aceeași sumă; dispoziția de plată nr.025 din 07.02.07 la suma de 8 409 lei, la care a anexat chitanța fără număr din aceeași dată și la aceeași sumă și dispoziția de plată nr. 108 din 28.04.07 la suma de 2 417 lei.

În aceeași perioadă, inculpata Paladi Rita, din mijloacele bănești încredințate în administrarea sa, a însușit mijloace bănești în sumă de 15 720 lei, care potrivit înscrisurilor false din Registrele de casă ale întreprinderii, au fost eliberate către întreprinderea „XXXXX ” SRL.

Concomitent, pentru a justifica cheltuielile mijloacelor bănești inculpata Paladi Rita a înscris date vădit false în Registrul de casă și în dispoziția de plată a numerarului către întreprinderea „XXXXX ” nr. 004

din 03.01.07 la suma de 15 720 lei, la care a anexat chitanța fără număr din aceeași dată la aceeași sumă.

În aceeași perioadă, inculpata Paladi Rita, din mijloacele bănești încredințate în administrarea sa, a însușit mijloace bănești în sumă de 11 500 lei, care potrivit înscrisurilor false din Registrele de casă ale întreprinderii, au fost eliberate către întreprinderea „XXXXX ” SRL.

Concomitent, pentru a justifica cheltuielile mijloacelor bănești inculpata Paladi Rita a înscris date vădit false în Registrul de casă și în dispoziția de plată a numerarului către întreprinderea SRL „XXXXX ” nr. 269 din 29.09.2006 la suma de 11500 lei, la care a fost anexat bonul de plată seria AT nr. 782317 din 28.09.06 în care a fost indicată aceeași sumă, iar ștampila SRL „XXXXX ”, aplicată în acest bon, este contrafăcută.

În aceeași perioadă, inculpata Paladi Rita, din mijloacele bănești încredințate în administrarea sa, a însușit mijloace bănești în sumă de 38 800 lei, care potrivit înscrisurilor false din Registrele de casă al întreprinderii, au fost eliberate către întreprinderea SRL „XXXXX ”.

Concomitent, pentru a justifica cheltuielile mijloacelor bănești inculpata Paladi Rita a înscris date vădit false în Registrul de casă și în dispozițiile de plată a numerarului către întreprinderea „XXXXX ” cu nr. 532 din 26.05.06 la suma de 20 000 lei, la care a anexat chitanța fără număr din aceeași dată și la aceeași sumă, 263 din 22.09.06 la suma de 18 800 lei, la care a anexat chitanța falsă fără număr și dată la aceeași sumă.

În aceeași perioadă, inculpata Paladi Rita, din mijloacele bănești încredințate în administrarea sa, a însușit mijloace bănești în sumă de 40 750 lei, care potrivit înscrisurilor false din Registrele de casă ale întreprinderii, au fost eliberate către angajatul ÎS „Complexul Casa Presei” N. Cerevco.

Concomitent, pentru a justifica cheltuielile mijloacelor bănești inculpata Paladi Rita a înscris date vădit false în registrele de casă ale întreprinderii și în dispozițiile de plată a numerarului către N. Cerevco cu nr. 222 din 06.06, la suma 5 000 lei, nr. 203 din 21.07.06 la suma de 15 700 lei, nr. 258 din 15.09.06 la suma de 8 550 lei, nr. 289 din 20.10.2006 la suma de 7 500 lei, nr. 073 din 26.03.07 la suma de 4000 lei.

În aceeași perioadă, inculpata Paladi Rita, din mijloacele bănești încredințate în administrarea sa, a însușit mijloace bănești în sumă de 2 349,50 lei, care potrivit înscrisurilor false din Registrele de casă ale întreprinderii, au fost eliberate către angajatul ÎS Complexul „Casa Presei” V. Toma.

Concomitent, pentru a justifica cheltuielile mijloacelor bănești inculpata Paladi Rita a înscris date vădit false în Registrele de casă și în dispozițiile de plată a numerarului către XXXXX cu nr. 065 din 16.03.06 la suma de 1 500 lei, nr. 109 din 28.04.07 la suma de 849, 50 lei.

În aceeași perioadă, inculpata Paladi Rita, din mijloacele bănești încredințate în administrarea sa, a însușit mijloace bănești în sumă de 1 000 lei, care potrivit înscrisurilor false din Registrele de casă ale întreprinderii, au fost eliberate către angajatul ÎS „Complexul Casa Presei” XXXXX.

Concomitent, pentru a justifica cheltuielile mijloacelor bănești Paladi Rita a înscris date vădit false în Registrul de casă al întreprinderii și în dispoziția de plată a numerarului către L. XXXXX cu nr. 069 din 23.03.07 la suma de 1 000 lei.

În aceeași perioadă, inculpata Paladi Rita, din mijloacele bănești încredințate în administrarea sa, a însușit mijloace bănești în sumă de 20 000 lei, care potrivit înscrisurilor false din Registrul de casă al întreprinderii, au fost eliberate către directorul întreprinderii Oleg XXXXX

Concomitent, pentru a justifica cheltuielile mijloacelor bănești inculpata Paladi Rita a înscris date vădit false în Registrul de casă al întreprinderii și în dispoziția de plată a numerarului către Oleg XXXXX nr. 103 datată cu 04.2006, privind eliberarea mijloacelor bănești în sumă de 20 000 lei.

Tot în aceeași perioadă inculpata Paladi Rita, din mijloacele bănești încredințate în administrarea sa, a însușit mijloace bănești în sumă de 56 000 lei, eliberate din casieria întreprinderii fără a indica destinația mijloacelor bănești.

Concomitent, pentru a justifica cheltuielile respective, inculpata Paladi Rita a înscris date vădit false în Registrul de casă al întreprinderii și în dispoziția de plată a numerarului nr. 081 din 31.03.2006 la suma de 8 000 lei, nr. 110 din 28.04.06 la suma de 20 000 lei și nr. 170 din 30.06.06 la suma de 28 000 lei, în care nu a fost indicată persoana care i-a primit.

Tot în aceeași perioadă inculpata Paladi Rita, din mijloacele bănești încredințate în administrarea sa, a însușit mijloace bănești în sumă de 34 036 lei, care potrivit înscrisurilor din Registrele de casă ale întreprinderii, au fost eliberate pe numele său, potrivit dispozițiilor de plată privind eliberarea mijloacelor bănești cu nr. 051 din 06.03.06 la suma de 650 lei, nr. 170 din 06.2006 la suma de 7000 lei, nr. 211 din 16.06.06 la suma de 5000 lei,

nr. 205 din 25.07.06 la suma de 14 300 lei, nr. 022 din 31.01.07 la suma de 6 460 lei, nr. 077 din 30.03.07 la suma de 626 lei.

3. Sentința a fost atacată cu apel de către avocatul Chifiac Iurie în numele părții civile ÎS Complexul „Casa Presei” la 05 ianuarie 2016, prin care a solicitat casarea sentinței, rejudecarea cauzei cu adoptarea unei noi hotărâri prin care să fie admisă integral acțiunea civilă înaintată de procuror în interesele statului cu dispunerea încasării din contul inculpatei Paladi Rita în folosul părții civile ÎS Complexul „Casa Presei” a prejudiciului material cauzat în sumă de 691 942, 50 lei.

3.1. În motivarea cererii de apel, avocatul a menționat că:

- în cadrul urmăririi penale procurorul în interesele ÎS Complexul „Casa Presei”, a înaintat împotriva inculpatei Paladi Rita o acțiune civilă în valoare 691 942, 50 lei;

- potrivit ordonanței din 30 martie 2009, Întreprinderea de Stat Complexul „Casa Presei” a fost recunoscută ca parte civilă în prezenta cauză penală;

- pe parcursul judecării cauzei s-a stabilit, că prin acțiunile sale criminale Paladi Rita a adus ÎS Complexul „Casa Presei” o pagubă materială în valoare 691 942, 50 lei. Faptul dat cu certitudine este demonstrat de probele anexate la materialele dosarului, cum sunt Registrele de casă ale întreprinderii și dispozițiile de plată;

- încălcând prevederile articolului 385 alin. (1) pct. 10) Cod de procedură penală, prima instanță nu a ținut cont de faptul că, parte civilă în prezenta cauză penală este recunoscută ÎS Complexul „Casa Presei” și nu a dispus admiterea acțiunii civile în folosul întreprinderii, ci în folosul statului;

- la judecarea cauzei au fost încălcate prevederile art. art. 5, 236 Cod de procedură penală, care obligă instanța de judecată să asigure prezentarea persoanei în fața sa pentru desfășurarea normală a procesului penal;

- prin faptul examinării cauzei în lipsa părții civile a avut loc o încălcare directă a articolului 6 al Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale, care garantează dreptul la un proces echitabil, adică dreptul oricărei persoane la judecarea în mod echitabil a cauzei, în mod public, într-un termen rezonabil, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege;

- la adoptarea sentinței prima instanță a încălcat dreptul ÎS Complexul „Casa Presei” la un proces echitabil, prevăzut de art. 6 CEDO și dreptul accesului liber la justiție (art. 20 al Constituției R. Moldova).

4. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 19 septembrie 2016, a fost admis apelul declarat de către reprezentantul părții civile, ÎS „Casa Presei”, Chifac Iurie, casată sentința în partea acțiunii civile și pronunțată în această parte o nouă hotărâre potrivit modului stabilit pentru prima instanță, prin care: a fost admisă parțial acțiunea civilă înaintată de procurorul în Procuratura Anticorupție, Constantin Popa în numele ÎS Complexul „Casa Presei” fiind dispusă încasarea din contul Ritei Paladi în beneficiul ÎS Complexul „Casa Presei” a prejudiciului material în mărime de 691 942, 50 lei.

În rest sentința a fost menținută.

4.1. În motivarea soluției, instanța de apel a menționat că, prima instanță nu a constatat cercul participanților la proces în cadrul acțiunii civile, nu a citat ÎS Complexul „Casa Presei” și nici nu a audiat părțile asupra acțiunii civile, fapt care denotă încălcarea de către prima instanță a normelor procesual penale la adoptarea și redactarea sentinței.

Prima instanță în mod injust a încasat prejudiciul material din contul statului.

În virtutea prevederilor Legii cu privire la Întreprinderea de Stat, ÎS Complexul „Casa Presei” este o persoană juridică distinctă, cu patrimoniu separat.

Instanța de apel a concluzionat că, din materialele cauzei rezultă cu certitudine faptul că inculpata Paladi Rita a însușit în mod ilegal din cadrul ÎS Complexul „Casa Presei” suma de 691 942, 50 lei.

5. Sentința a fost atacată cu apel de către avocatul Canțer Oleg în numele inculpatei Paladi Rita, la 19 septembrie 2016, prin care a solicitat repunerea în termenul de declarare a apelului, casarea sentinței, cu adoptarea unei noi hotărâri prin care inculpata Paladi Rita să fie achitată.

5.1. În motivarea cererii de apel, avocatul a menționat că:

- la pronunțarea sentinței inculpata Paladi Rita nu a fost prezentă, motiv din care există temeiuri suficiente pentru repunerea în termen a apelului;

- înscrierea datelor false în documentele contabile de către inculpata Paladi Rita nu a avut loc, fapt contrazis și prin raportul de expertiză nr. 99, din 26.08.2008, iar dispoziția nr. 157, nefiind posibil de a se stabili de către cine a fost semnată, de asemenea dispozițiile nr. 173 și nr. 234, au fost

executate probabil de XXXXX Diana cu imitarea semnăturii lui XXXXX Oleg, dispoziția nr. 014, a fost executată de către XXXXX Oleg, concluzii similare fiind stabilite și în cazul altor dispoziții, iar unele dispoziții în general nu au fost supuse verificării;

- dispoziția nr. 207, din 28.07.2006, pe numele lui XXXXX Oleg a fost eliberată în perioada când Paladi Rita se afla în concediul de odihnă anual;

- o atenție sporită trebuie acordată martorului Nichita Elena, deoarece cheia de la biroul în care se afla aparatul de casă și documentele contabile avea doar Paladi Rita Tudor, iar din rapoartele de expertiză rezultă că o bună parte din dispozițiile de plată au fost falsificate. Mai mult ca atât acest martor a indicat că urmare a verificărilor anterioare a activității financiare a ÎS Complexul „Casa Presei”, de către o comisie guvernamentală, fostul director XXXXX Oleg a fost concediat anume pe aceste motive;

- referitor la aplicarea ștampilelor false, a indicat că la Paladi Rita nu au fost găsite careva ștampile false, astfel că vina inculpatei nu a fost dovedită prin careva probe concrete;

- fostul director al ÎS Complexul „Casa Presei”, XXXXX Oleg a figurat inițial ca bănuț pe acest dosar, iar ordonanța de scoatere de sub urmărire penală s-a bazat pe argumentul că toate dubiile trebuie tratate în favoarea directorului;

6. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 10 mai 2017, apelul avocatului Canțer Oleg în numele inculpatei Paladi Rita a fost respins ca inadmisibil.

Termenul executării pedepsei în privința lui Paladi Rita, urmând a fi calculat din momentul reținerii.

6.1. În motivarea soluției, instanța de apel a menționat că, pe parcursul judecării cauzei penale în prima instanță, drepturile și interesele legitime ale inculpatei Paladi Rita au fost apărate de către avocatul Efratova Valentina, în baza contractului de asistență juridică nr. 151 și a mandatului nr. 1826, din 28.08.2009.

La examinarea anterioară a cauzei penale în ordine de apel, la apelul reprezentantului părții civile, avocatului Chifac Iurie, drepturile, libertățile și interesele legitime ale inculpatei au fost apărate de către avocatul Arnăuț Valentina, în baza deciziei Consiliului Național pentru Asistență Juridică garantată de Stat și a mandatului nr. 0873883, din 11.02.2016.

De asemenea instanța de apel a reiterat că conform procesului-verbal al ședinței de judecată în instanța de apel din 05.09.2016, se atestă că în

calitate de apărător în acest proces, a intervenit avocatul Ciobanu-Nițuleac Vladislav.

La 19.09.2016, în ședința judiciară în instanța de apel, a intervenit în calitate de apărător al drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale inculpatei Paladi Rita, avocatul Canțer Oleg, în baza contractului de asistență juridică din 12.09.2016 și în baza mandatului nr. 0859434, din 12.09.2016, împuternicirile acestuia fiind doar pentru Curtea de Apel Chișinău, însă în cazul dedus judecății nu au fost prezentate date ce ar confirma că contractul de asistență juridică a fost semnat anume de către inculpata Paladi Rita.

Astfel, instanța de apel a conchis că la data depunerii cererii de apel, data de 19.09.2016, avocatul Canțer Oleg nu a avut împuternicirile de rigoare pentru reprezentarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale inculpatei Paladi Rita, precum și nu a avut dreptul de apel, drept care de siguranță a fost confirmat de către inculpata Paladi Rita prin cererea din 01.12.2016 și declarația nr. 75 din 25.04.2017.

7. Decizia instanței de apel din 19 septembrie 2016, pronunțată integral la 10 octombrie 2016, a fost atacată cu recurs ordinar de către avocatul Canțer Oleg în numele inculpatei Paladi Rita, la 18 octombrie 2016, prin care, invocând temeiurile prevăzute de art. 427 alin. (1) pct. 7) Cod de procedură penală, pentru declararea recursului ordinar, a solicitat casarea deciziei și menținerea sentinței.

7.1. În motivarea recursului ordinar, avocatul Canțer Oleg în numele inculpatei Paladi Rita a menționat că:

- la 05 ianuarie 2016, ÎS Complexul „Casa Presei” a înregistrat cerere de apel împotriva sentinței Judecătoriai Grigoriopol din 10 ianuarie 2012;

- ÎS Complexul „Casa Presei” a depus cerere de apel peste termen, nefiind formulată o cerere de repunere în termen în acest sens, apelantul considerând că apelul a fost depus în termen;

- cererea de apel a fost considerată depusă în termen deși de la data pronunțării sentinței și până la înregistrarea cererii de apel au expirat 4 zile;

- întârzierea de 4 zile nu a fost în nici un fel justificată, urmând a fi respinsă ca tardivă.

8. Decizia instanței de apel din 10 mai 2017, pronunțată integral la 07 iunie 2017, a fost atacată cu recurs ordinar de către avocatul Canțer Oleg în numele inculpatei Paladi Rita, la 30 iunie 2017, prin care, invocând temeiurile prevăzute de art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală,

pentru declararea recursului ordinar, a solicitat casarea deciziei și transmiterea dosarului spre rejudecare în instanța de apel.

8.1. În motivarea recursului ordinar, avocatul Canțer Oleg în numele inculpatei Paladi Rita a menționat că:

- instanța de apel eronat și-a motivat decizia prin faptul că subsemnatul nu a fost împuternicit de a depune apel, deoarece la materialele cauzei a fost anexat mandatul avocatului;

- la examinarea apelului declarat de către partea civilă, a fost acceptat în calitate de apărător al inculpatei, iar argumentele acestuia au fost puse la baza deciziei instanței de apel din 19 septembrie 2016;

- pe parcursul examinării cauzei în instanța de apel, a fost anexată o confirmare a împuternicirilor avocatului și o declarație autenticată, semnată de către inculpata Paladi Rita;

- împuternicirea de a declara apel a fost confirmată atât de către Paladi Rita cât și de către instanța de apel prin decizia din 19 septembrie 2016;

- motiv de critică a deciziei instanței de apel din 10 mai 2017 este că părțile nu au fost ascultate pe fond, deși în decizia instanței de apel s-a făcut trimitere la motivele indicate în cererea de apel, iar prin urmare a fost încălcat dreptul la apărare a inculpatei Paladi Rita și principiile unui proces echitabil;

- instanța de apel eronat a afirmat că contractul de asistență juridică ar fi fost încheiat cu sora Ritei Palade, deoarece asemenea afirmație nu a fost făcută din partea acestuia, iar avocatul a adus la cunoștința instanței de apel că contractul de asistență juridică a fost încheiat cu inculpatul prin intermediul surorii Paladi Rita;

- nu a existat o bază probatorie pentru care instanța de apel să declare inadmisibil apelul acestuia.

9. Prin decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 19 decembrie 2017, recursurile ordinare au fost respinse, ca inadmisibile, cu menținerea deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 19 septembrie 2016 și a deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 10 mai 2017.

10. În motivarea soluției, instanța de recurs ordinar a menționat că, verificarea de fapt și de drept a temeiurilor pentru recurs poate avea loc doar în cadrul unui recurs ordinar exercitat în mod legal, ceea ce nu s-a atestat la caz, motiv din care nu s-a expus asupra erorilor de drept,

invocate prin prisma prevederilor art. 427 alin. (1) pct. 6), 7) Cod de procedură penală.

Modalitatea de confirmare a împuternicirilor oferite de către inculpat apărătorului său, este reglementată de către legiuitor în dispoziția art. 70 alin. (1) pct. 1) Cod de procedură penală, unde este stipulat că avocatul ales poate fi admis în procesul penal în calitate de apărător la invitația bănuیتului, învinuitului, inculpatului, reprezentantului legal al acestuia, precum și la solicitarea altor persoane cu consimțământul persoanelor interesele cărora urmează să le apere, motiv din care a fost respins argumentul recurentului precum că a prezentat instanța de apel, o cerere prin care Paladi Rita a confirmat împuternicirile acordate prin contractul de asistență juridică, iar ulterior a prezentat și o declarație autenticată prin care s-a confirmat existența împuternicirilor.

Mandatul avocatului Canțer Oleg pentru instanța de recurs din 17 octombrie 2016, a fost anexat la materialele cauzei, nefiind semnat pe verso de către Paladi Rita și nici cererile de recurs ordinar nu au fost semnate de către aceasta, deci, nu s-a putut demonstra faptul că inculpata a dat acordul avocatului Canțer Oleg să-i reprezinte interesele în calitate de apărător în instanța de judecată și în mod expres dreptul de a întocmi, semna și depune cererea de recurs în numele său.

În cazurile când se constată că lipsește semnătura inculpatului de pe verso mandatului din motive de imposibilitate de a o aplica, recurentul trebuie să anexeze la recurs o cerere scrisă personal de către inculpat și semnată de acesta sau, după caz, procura în original, iar pentru a se evita orice confuziune asupra veridicității semnăturii aplicate pe cererea dată cu cea a titularului cererii (inculpatului) este necesară legalizarea semnăturii în conformitate cu legislația în vigoare.

Cererea din 01 decembrie 2016 și declarația semnată inculpată și trimisă prin intermediul surorii sale, datată cu data de 21 aprilie 2017, anexate de către apărător la cauza penală, nu se conformează legislației în vigoare, deoarece semnătura nu este legalizată și nu se poate verifica veridicitatea acesteia.

11. Decizia instanței de recurs ordinar din 19 decembrie 2017, a fost atacată cu recurs în anulare de către avocatul Canțer Oleg în numele inculpatei Paladi Rita, prin care a solicitat casarea sentinței, deciziei Curții de Apel Chișinău din 19 septembrie 2016, deciziei Curții de Apel Chișinău din 10 mai 2017 și a deciziei instanței de recurs ordinar din 19 decembrie 2017, cu remiterea cauzei la rejudecare în prima instanță.

11.1. În motivarea recursului în anulare avocatul Canțer Oleg în numele inculpatei Paladi Rita a menționat că:

- sentința judecătoreiei Grigoriopol din 10 ianuarie 2012, a fost contestată de către partea civilă ÎS Complexul „Casa Presei” la data de 05 ianuarie 2016, adică după expirarea termenului de 4 ani, în acest sens nefiind depusă nici o cerere de repunere în termen;

- motivarea instanței de apel precum că cererea de apel a fost depusă în termen pentru că ÎS Complexul „Casa Presei” nu a fost citată la nici o ședință de judecată nu este justificată, deoarece la materialele cauzei sunt prezente declarațiile mai multor martori, care la data audierii aveau calitatea de angajați ai părții civile;

- instanța de apel a oferit cuvânt avocatului și a invocat în decizia adoptată motivele cererii de apel, totuși, prin decizia adoptată, s-a pronunțat că apelul este inadmisibil pe motivul lipsei împuternicirilor;

- avocatul Canțer Oleg a fost acceptat, în cadrul aceluiași dosar, în calitate de apărător al Ritei Palade la examinarea apelului depus de către ÎS Complexul „Casa Presei”, iar într-o asemenea situație, era îndreptățit să creadă că va fi acceptat în calitate de apărător în cadrul aceluiași dosar în care anterior nu i s-au prezentat obiecții de natura celor indicate în decizia din 10 mai 2017;

- instanța de apel urma să verifice împuternicirile avocatului la etapa părții pregătitoare a ședinței de judecată (Hotărârea Plenului nr. 22 din 12.12.2005 - Cu privire la practica judecării cauzelor penale în ordine de apel, pct. 14), prin verificarea 1. Documentului ce confirmă apartenența la avocatură; 2. Documentul ce confirmă permisiunea de a practica calitatea de apărător și 3. Mandatul biroului de avocați sau un alt document ce îi confirmă împuternicirile;

- instanța de apel urma să nu admită apărătorul în proces prin adoptarea unei hotărâri motivate în acest sens. Ulterior, pentru a asigura dreptul la apărare, instanța urma să amâne ședința li să solicite un avocat care să acorde asistență garantată de stat;

- odată trecute de etapa admisibilității în principiu a recursurilor, acestea urmau a fi examinate prin prisma tuturor motivelor invocate în recurs, conform normei art. 434 Cod de procedură penală;

- contrar normei citate, instanța de recurs a indicat în mod expres că nu se va expune asupra erorilor de drept invocate de recurent;

- instanța de recurs nu a verificat nici dacă acceptarea avocatului de către instanța de apel care s-a pronunțat la data de 19 septembrie 2016 pe

caz a fost ori nu întemeiată. Or, dacă această acceptare a fost întemeiată, recursurile înaintate de apărător nu trebuiau declarate inadmisibile, ci invers, dacă acceptarea avocatului a fost neîntemeiată, decizia Curții de Apel Chișinău din 19 septembrie 2016 a fost emisă cu încălcarea dreptului la apărare a Ritei Paladi, prin faptul admitterii la proces a unei persoane neîmpuțernicite.

12. Prin decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 17 mai 2018, recursul în anulare a fost admis, casată total decizia instanței de recurs ordinar, cu dispunerea rejudecării cauzei la etapa judecării recursului în Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție.

13. În motivarea soluției, instanța de recurs în anulare a menționat că, instanța de recurs ordinar, judecând ambele recursuri ordinare declarate de avocatul Canțer Oleg din 19.10.2016 și 30.06.2017, nu a reținut din conținutul acestora că titularul invocă în recursuri diferite motive și temeuri de casare a deciziilor instanței de apel, care urmau a fi examinate separat. Instanța de recurs ordinar urma să examineze în fond recursul declarat de avocatul Canțer Oleg la 19.10.2016 și să se expună asupra solicitării acestuia privind respingerea apelului declarat de către partea civilă, ca fiind depus cu încălcarea termenului de 15 zile prevăzut de lege, însă, l-a respins ca inadmisibil motivând că avocatul nu are împuterniciri, contrar soluției instanței de apel la acest capitol.

De asemenea instanța de recurs în anulare a concluzionat că, instanța de recurs ordinar nu a ținut cont de faptul că în cadrul examinării apelului reprezentantului părții civile acesta a prezentat instanței de apel contractul de asistență juridică și mandatul din 12.08.2016 în baza cărora instanța de apel l-a acceptat în calitate de avocat al inculpatei. Mai mult, din materialele cauzei rezultă că, instanța, verificând împuternicirile avocatului, a amânat ședința de judecată din 11.11.2016 pentru data de 09.12.2016, pentru ca avocatul să prezinte cererea inculpatei în confirmarea împuternicirilor de a-i reprezenta interesele, acesta prezentând cererea din 01.12.2016, prin care Paladi Rita a confirmat faptul că a semnat la data de 12.08.2016 contractul de asistență juridică prin care i-a încredințat avocaților BAA „Eurolex”, Canțer Oleg și V. Ciobanu-Nițuleac să-i reprezinte interesele în cauza penală, iar ulterior, și declarația din 21.04.2017 autentificată notarial. Prin urmare, instanța de recurs ordinar nu a asigurat desfășurarea unui proces echitabil în cauza dată, și prin respingerea, ca inadmisibilă, a recursurilor declarate în numele inculpatei, pe motiv că avocatul nu are împuterniciri, a încălcat dreptul acesteia la

apărare, ce constituie un viciu fundamental în cadrul procedurii precedente care a afectat hotărârea atacată.

14. La rejudecarea cauzei în ordine de recurs ordinar, prin decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 03 iulie 2018, recursurile ordinare declarate de către avocatul Canțer Oleg în numele inculpatei Paladi Rita au fost admise, casate total deciziile Curții de Apel Chișinău din 19 septembrie 2016 și 10 mai 2017, cu dispunerea rejudecării cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

15. În motivarea soluției, instanța de recurs ordinar a menționat că, instanța de apel, eronat și-a întemeiat concluziile pe probe cercetate de prima instanță dacă ele nu au fost verificate în ședință de judecată a instanței de apel și nu au fost consemnate în procesul-verbal. Decizia instanței de apel trebuie să cuprindă temeiurile de fapt și de drept care au dus la admiterea apelului, precum și motivele adoptării soluției date.

Examinând apelul din 05.01.2016, declarat de reprezentantul părții civile ÎS Complexul „Casa Presei”, Iurie Chifiac, instanța de apel nu a soluționat în niciun fel chestiunea privind termenul în care a fost declarat apelul din 05.01.2016 împotriva sentinței din 10.01.2012, inclusiv prin prisma prescripțiilor din art. 3, 402 - 404 Cod de procedură penală și a jurisprudenței naționale enunțate supra.

Instanța de apel și-a întemeiat concluziile pe probe neverificate în ședința de judecată a instanței de apel și neconsemnate în procesul-verbal, cum ar fi: ordonanța procurorului în Procuratura Anticorupție, Constantin Popa, din 30.03.2009, prin care ÎS Complexul „Casa Presei” a fost recunoscută în calitate de parte civilă, și acțiunea vilă înaintată de procurorul în Procuratura Anticorupție, Constantin Popa, în numele ÎS Complexul „Casa Presei”.

A dispus divergent, neclar și neîntemeiat în dispozitivul deciziei că: „în rest sentința se menține”, or, această dispoziție cuprinde și latura penală a hotărârii instanței de fond, care nu a fost contestată prin respectivul apel, lipsind în totalitate argumentarea aspectului dat în partea descriptivă a deciziei atacate.

Instanța de apel nu a judecat în conformitate cu rigorile prevăzute de lege apelul din 05.01.2016, declarat de reprezentantul părții civile ÎS Complexul „Casa Presei”, Iurie Chifiac, deoarece a adoptat o hotărâre care nu cuprinde motive legale pe care se întemeiază soluția, motivarea soluției contrazicând dispozitivul hotărârii, acesta fiind expus neclar.

Examinând apelul din 19.09.2016, declarat de avocatul Canțer Oleg în numele inculpatei, conform descriptivului și dispozitivului deciziei atacate, din 10.05.2017, cât și a procesului verbal al ședinței de judecată nu a adoptat vreo hotărâre motivată privind neadmiterea avocatului Canțer Oleg să participe la desfășurarea procesului penal, pe motiv că nu ar fi prezentat documentele ce îi confirmă calitatea și împuternicirile de apărător, urmată de asigurarea dreptului inculpatei la apărare prin prezența altui apărător în ședință, adică l-a admis pe avocatul nominalizat să participe în calitate de apărător al inculpatei, cu toate că, în descriptiv a indicat în aspectul vizat despre un drept care de siguranță a fost confirmat de către inculpată prin cererea din 01.12.2016 și declarația nr. 75 din 25.04.2017, iar la dosar erau anexate mandatele avocatului Canțer Oleg din 12.09.2016 și 17.10.2016, contractul de asistență juridică din 12.09.2016, cererea inculpatei din 01.12.2016, declarația inculpatei autentificată notarial, nr. 75, din 21.04.2017, toate aceste acte confirmând împuternicirea avocatului Canțer Oleg să reprezinte interesele inculpatei în instanțele judecătorești și fiind suficiente în acest sens.

Soluția nominalizată contravine totalmente deciziei aceleiași instanțe de apel din 19.09.2016, prin care a fost judecat apelul din 05.01.2016, declarat de reprezentantul părții civile ÎS Complexul „Casa Presei”, Iurie Chifiac, or, avocatul Canțer Oleg, în aceleași condiții de drept, a fost admis și a participat în ședințele instanței de apel în calitate de apărător al inculpatei.

Instanța de apel nu a judecat cauza penală în condițiile legii, deoarece a adoptat hotărâri care nu cuprind motive legale pe care se întemeiază soluția, motivarea soluției contrazice dispozitivul hotărârilor pronunțate, acesta fiind expus neclar.

16. La rejudecarea cauzei, prin decizia Curții de Apel Chișinău din 15 ianuarie 2019, apelul avocatului Chifiac Iurie în numele părții civile ÎS Complexul „Casa preseii”, a fost respins, ca depus peste termen, iar apelul avocatului Canțer Oleg în numele inculpatei Paladi Rita, a fost respins ca nefondat.

Termenul executării pedepsei cu închisoare stabilit Ritei Paladi, urmând a fi calculat din data reținerii.

16.1. În motivarea soluției instanța de apel a menționat că, prima instanță a analizat obiectiv cumulul de probe prin prisma art. 101 Cod de procedură penală, din punct de vedere al pertinentei, concludenței, veridicității și coroborării lor, care în ansamblu, dovedesc fără echivoc

vinovăția inculpatei Paladi Rita în săvârșirea infracțiunilor prevăzute la art. 191 alin. (5) Cod penal și art. 332 alin. (1) Cod penal.

Argumentele apelantului avocatul Canțer Oleg în numele inculpatei Paladi Rita cu privire la aprecierea părținoare a probelor administrate, în favoarea părții acuzării în detrimentul părții apărării, încălcând astfel dreptul inculpatului la un proces echitabil și prezumția nevinovăției, nu pot fi reținute ca întemeiate și nu prezintă temei de casare a sentinței atacate, or aceste argumente nu-și găsesc confirmare în materialele cauzei penale.

În opinia instanței de ape, declarațiile martorilor atestă cert că Paladi Rita a activat în funcția de contabil șef și era responsabilă de primirea și eliberarea mijloacelor bănești din casierie. Toate documentele financiare erau semnate de Paladi Rita cu dreptul la a doua semnătură. Întreprinderile indicate în dispozițiile de plată vizate nu-i sunt cunoscute. În august 2006 Paladi Rita a fost investită cu dreptul la prima semnătură, fapt confirmat și prin conținutul fișelor cu specimene de semnături și amprenta ștampilei ÎS Complexul „Casa Presei” din 17.06.2005 și din 15.09.2006, ridicate la 15.01.2009 din BC „Banca Socială”, potrivit cărora, în perioada din 17.06.2005, dreptul la prima semnătură aparținea directorului Oleg XXXXX , iar a doua semnătură, contabilei-șef Paladi Rita. Începând cu 15.09.2006, dreptul la prima și a doua semnătură aparținea Ritei Paladi, conform ordinului nr. 114-A din 25.08.2006 al Aparatului Guvernului Republicii Moldova.

Potrivit rapoartelor de expertiză efectuate în prezenta cauză penală, dispozițiilor de plată eliberate persoanelor fizice și juridice, declarațiilor martorilor audiați, rezultă că inculpata Paladi Rita, în perioada din XXXXX , până la XXXXX , acumulând în casierie mijloace financiare de la diferiți agenți economici și primind bani în numerar de la instituțiile bancare, sistematic a delapidat mijloacele bănești încredințate în administrarea sa, în sumă totală de 691 942,5 lei, care au fost reflectați în contul 532 „Decontări față de personal privind alte operațiuni”, iar în Cartea mare și dările de seamă au fost atribuiți la contul 713 „Cheltuieli generale și de gospodărie”.

Pentru a tăinui acțiunile sale criminale, inculpata Paladi Rita nu a perfectat în ordinea stabilită Registrele contabile pentru contul nr. 532, dar pentru a tăinui acțiunile sale criminale, în mod repetat a înscris date vădit false în documentele oficiale ale întreprinderii. Astfel pentru justificarea cheltuielilor neîntemeiate, inculpata R. Paladi a înscris în Registrele de casă, date false referitor la eliberarea numerarului către unii angajați ai ÎS

„Complexul Casa Presei”, precum și către diferiți agenți economici, iar pentru redarea unui aspect legal a acțiunilor sale, inculpata Paladi Rita a întocmit dispoziții de casă, privind eliberarea numerarului, anexând la unele din aceste chitanțe ce confirmă încasarea mijloacelor bănești de către agenții economici, perfectate în condiții nestabilite de urmărirea penală și instanța de judecată.

De asemenea a concluzionat că acțiunile inculpatei corect au fost încadrate juridic în baza art. 191 alin. (5) Cod penal, constituind infracțiunea de delapidare a averii străine în proporții deosebit de mari cât și în baza art. 332 alin. (1) Cod penal, falsul în acte publice. Prima instanță just a individualizat pedeapsa în baza art. art. 7, 75 Cod penal, și totodată, corect a aplicat pedeapsa sub formă de închisoare, care este una echitabilă și proporțională infracțiunii comise, ținând cont de gradul de pericol al infracțiunii, care se califica ca infracțiune deosebit de gravă, de circumstanțele cauzei, de lipsa circumstanțelor atenuante și agravante, de personalitatea inculpatului, de comportamentul acestuia în timpul și după comiterea infracțiunii, de influența pedepsei aplicate asupra corectării și reeducării vinovatului, astfel asigurând realizarea scopului pedepsei penale de restabilire a echității sociale și a preveni săvârșirea de noi infracțiuni, atât de către inculpat, cât din partea altor persoane, care va constitui o garanție și o asigurare că drepturile și libertățile consfințite în Constituția Republicii Moldova și alte legi ale Republicii Moldova sunt apărate, iar violarea lor este contracarată și pedepsită.

La stabilirea răspunderii penale pentru comiterea infracțiunii prevăzute de art. 332 alin. (1) Cod penal, prima instanță corect a aplicat prevederile legale și a dispus încetarea procesului penal în privința lui Paladi Rita, cu liberarea acesteia de răspundere penală în legătură cu expirarea termenului de prescripție de tragere la răspundere penală. Astfel, potrivit prevederilor art. 50 Cod penal, se consideră răspundere penală condamnarea publică, în numele legii, a faptelor infracționale și a persoanelor care le-au săvârșit, condamnare ce poate fi precedată de măsurile de constrângere prevăzute de lege.

Referitor la cererea de apel înaintată de avocatul Chifiac Iurie în numele părții civile ÎS Complexul „Casa Presei”, aceasta urmează a fi respinsă ca depusă peste termen, deoarece, conform datelor din materialele dosarului, sentința Judecătoreiei Grigoriopol, a fost pronunțată public la data de 10 ianuarie 2012, iar potrivit materialelor cauzei penale și a ștampilei aplicate de Judecătoria Centru, mun. Chișinău, cererea de apel

semnată de avocatul Chifiac Iurie, în numele părții civile ÎS Complexul „Casa Presei”, a fost înaintată și înregistrată la data de 05.01.2016, depășind astfel termenul de 15 zile acordat pentru atacarea sentinței cu apel.

De către avocatul Chifiac Iurie în interesele părții civile ÎS Complexul „Casa Presei” nu a fost solicitată repunerea în termen a cererii de apel înaintate, menționând că, a făcut cunoștință cu sentința contestată la 23 decembrie 2015, respectiv consideră că termenul de atac nu a fost omis, iar careva motive plauzibile ce ar confirma faptul că întârzierea a fost determinată din motive întemeiate, nu au fost prezentate, motiv din care, instanța de apel constată că situația invocată de apelant nu constituie în mod efectiv o cauză de împiedicare a declarării apelului.

Referitor la argumentele avocatului Chifiac Iurie în numele părții civile ÎS Complexul „Casa Presei”, expuse în cererea de apel, instanța de apel nu sa expus odată ce apelul a fost respins ca depus peste termen.

17. Decizia instanței de apel din 15 ianuarie 2019, pronunțată integral la **12 februarie 2019**, a fost atacată cu recursuri ordinare de către:

- avocatul Canțer Oleg în numele inculpatei Paladi Rita, **la 11 martie 2019**, prin care, invocând temeiurile pentru declararea recursului ordinar prevăzute la **art. 427 alin. (1) pct. 6) și 8)** Cod de procedură penală, a solicitat casarea deciziei, cu dispunerea achitării inculpatei;

- Direcția generală pentru administrarea clădirilor Guvernului Republicii Moldova, în persoana directorului Frunza Alexei, ce reprezintă succesul părții civile ÎS Complexul „Casa Presei”, **la 11 martie 2019**, prin care, invocând temeiurile prevăzute de **art. 427 alin. (1) pct. 5) și 6)** Cod de procedură penală, a solicitat casarea în latura civilă a sentinței și a deciziei instanței de apel, rejudecarea cauzei, cu adoptarea unei noi hotărâri prin care acțiunea civilă să fie admisă integral cu dispunerea încasării din contul inculpatei Paladi Rita către Direcția generală pentru administrarea clădirilor Guvernului Republicii Moldova, a sumei de 691942,50 lei cu titlu de prejudiciu material.

17.1. În motivarea recursului ordinar avocatul Canțer Oleg în numele inculpatei Paladi Rita a menționat că:

- instanța de apel a motivat superficial decizia și s-a rezumat la expunerea motivelor din actul de învinuire, fără a realiza o cercetare obiectivă a materialelor cauzei;

- instanța de apel a pronunțat o hotărâre contradictorie și nemotivată, contrară prevederilor art. 6 al Convenției europene a drepturilor omului;

- nu s-a expus asupra probelor și motivelor, care în opinia apărării, constituie fondul apelului și asupra cărora instanța de apel era obligată să se pronunțe motivat, deoarece, aceste motive ar putea răsturna soluția adoptată de prima instanță și afecta temeinicia acestei hotărâri;

- concluziile instanței de apel poartă un caracter generic asupra operațiunii de cercetare și verificare a probelor, iar așa cum examinarea probelor constituie elementul-cheie la pronunțarea unei hotărâri corecte și legale, lăsarea fără apreciere și aprecierea abstractă a acestora duce la pronunțarea unei hotărâri incomplete, neîntemeiate și cu o doză sporită de incertitudine asupra calității efectuării actului de justiție;

- decizia instanței de apel suferă de insuficiență în partea motivării soluției, or, instanța de apel era obligată să pună în discuție și să verifice atât probele prezentate de partea acuzării, cât și cele prezentate de apărare;

- nu a fost descrisă fapta criminală, considerată ca fiind dovedită, cu indicarea locului, timpului, modului săvârșirii ei, forma și gradul de vinovăție, motivele și consecințele infracțiunii, or, anume pentru asemenea motiv, pentru încălcarea prevederilor art. 394 alin. (1) pct. 1) Cod de procedură penală, prin Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție nr. 4-1re-196/18 din 08.11.2018 a fost admis recursul în anulare și casată decizia instanței de apel, cu dispunerea rejudecării cauzei în instanța de apel;

- instanța de apel nu a efectuat încadrarea juridică a acțiunilor lui Paladi Rita, indicând doar că s-a dovedit vina lui Paladi Rita în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 191 alin. (5) Cod penal;

- prin Legea nr. 179 din 26.07.2018, în rigoare din 17.08.2018, conținutul componentei de infracțiune prevăzut la art. 191 Cod penal, a fost modificat esențial, de care fapt instanța de apel nu a ținut cont și nu s-a expus dacă în urma modificărilor prevăzute la art. 191 Cod penal, fapta incriminată lui Paladi Rita mai întrunește sau nu elementele infracțiunii.

17.2. În motivarea recursului ordinar Direcția generală pentru administrarea clădirilor Guvernului Republicii Moldova, a menționat că:

- potrivit ordonanței din 30 martie 2009, Întreprinderea de Stat Complexul „Casa Presei” a fost recunoscută în prezenta cauză penală ca parte civilă;

- potrivit art. 404 alin. (1) Cod de procedură penală, participantul la proces care a lipsit atât la judecarea, cât și la pronunțarea sentinței și nu a fost informat despre adoptarea sentinței poate declara apel și peste termen,

dar nu mai târziu de 15 zile de la data începerii executării pedepsei sau încasării despăgubirilor materiale;

- instanța de apel eronat a interpretat norma de drept vizată, fiind admisă în așa mod o eroare gravă de fapt, care a afectat soluția;

- termenul de atac nu a fost omis, ținând cont de faptul, că reprezentantul părții civile nu a participat la judecarea cauzei și s-a făcut cunoscut cu sentința contestată la 23 decembrie 2015, fapt confirmat prin înscrisul din cauza penală dată;

- este demonstrat faptul imposibilității de a declara apelul în termenul prevăzut de art. 402 alin. (1) Cod de procedură penală, fapt indicat și în motivarea soluției de către instanța de apel.

18. Referință asupra recursurilor declarate, a fost depusă de către procurorul în secția reprezentarea învinuirii în Curtea Supremă de Justiție, Crijanovschi Sergiu prin care a optat pentru dispunerea rejudecării cauzei în instanța de apel în alt complet de judecată.

19. Examinând admisibilitatea în principiu a recursurilor ordinare declarate, în raport cu materialele cauzei, Colegiul penal concluzionează asupra inadmisibilității acestora ca fiind vădit neîntemeiate, din considerentele ce urmează.

Pornind de la dispoziția art. 432 alin. (2) pct. 4) Cod de procedură penală, se relevă că instanța de recurs examinând admisibilitatea în principiu a recursului declarat împotriva hotărârii instanței de apel, fără citarea părților, în camera de consiliu, este în drept să decidă asupra inadmisibilității acestuia în cazul în care constată că recursul este vădit neîntemeiat.

Conform prevederilor art. 424 alin. (2) Cod de procedură penală, instanța de recurs examinează cauza numai în limitele temeiurilor prevăzute de art. 427 Cod de procedură penală, care în mod obligatoriu trebuie să fie invocate și argumentate corespunzător de către recurent.

Reieșind din conținutul recursurilor declarate, Colegiul penal constată că titularii au invocat ca temeiuri pentru recurs art. 427 alin.(1) pct. 5), 6) și 8) Cod de procedură penală, potrivit cărora hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel în cazul când:

- cauza a fost judecată în primă instanță sau în apel fără citarea legală a unei părți sau care, legal citată, a fost în imposibilitate de a se prezenta și de a înștiința instanța despre această imposibilitate;

- instanța nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel, hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția;
- nu au fost întrunite elementele infracțiunii.

Verificând lucrările dosarului în raport cu criticile invocate de către recurenți, Colegiul consideră, că nici un temei pentru casare din cele menționate supra, nu și-a găsit confirmarea în prezenta speță.

Cu referire la temeiurile pentru recurs, invocate de către reprezentantul direcției generale pentru administrarea clădirilor Guvernului Republicii Moldova, precum că respectiva cauză a fost judecată în primă instanță sau în apel fără citarea legală a unei părți, Colegiul penal lecturând materialele cauzei nu a constatat respectiva circumstanță întrucât pe parcursul procesului penal Întreprinderea de Stat Complexul „Casa Presei” a fost recunoscută în calitate de parte civilă și cunoștea despre examinarea cauzei iar atacarea cu apel în 2016 a sentinței emise în 2012 nu a fost motivată prin nimic.

Conform art. 3 alin. (1), 402 alin. (1), 403 alin. (1), 404 alin. (1) Cod de procedură penală, în desfășurarea procesului penal se aplică legea care este în vigoare în timpul urmăririi penale sau al judecării cauzei în instanța judecătorească. Termenul de apel este de 15 zile de la data pronunțării sentinței integrale. Apelul declarat după expirarea termenului prevăzut de lege este considerat ca fiind făcut în termen dacă instanța de apel constată că întârzierea a fost determinată de motive întemeiate, iar apelul a fost declarat în cel mult 15 zile de la începerea executării pedepsei sau încasării despăgubirilor materiale. Participantul la proces care a lipsit atât la judecarea, cât și la pronunțarea sentinței și nu a fost informat despre adoptarea sentinței poate declara apel și peste termen, dar nu mai târziu de 15 zile de la data începerii executării pedepsei sau încasării despăgubirilor materiale.

Potrivit jurisprudenței naționale, repunerea în termen a apelului reprezintă mijlocul procesual prin care titularul dreptului de apel, care nu a putut declara apel din cauze independente de voința lui, este repus în dreptul din care fusese decăzut după expirarea termenului de apel. Repunerea în termen se operează doar având prezente două condiții cumulative: întârzierea a fost determinată de motive întemeiate: calamitate naturală, accident, boală ș.a., pe care apreciindu-le, instanța de apel va constata dacă situația invocată de apelant constituie în mod efectiv o cauză de împiedicare a declarării apelului; apelul a fost declarat în cel mult 15 zile de la începerea executării pedepsei sau încasării despăgubirilor materiale.

Aceste condiții îi privesc doar pe inculpat și partea civilmente responsabilă, deoarece împotriva lor poate fi începută executarea. Admiterea repunerii în termen produce efectul apelului declarat în termen. În caz contrar, apelul va fi respins. Pentru exercitarea apelului peste termen, ca și în cazul repunerii în termen, este necesară prezența cumulativă a două condiții: a) partea care dorește să atace hotărârea cu apel să fie absentă atât la judecată, cât și la pronunțarea sentinței; b) cererea de apel să fie înaintată nu mai târziu de 15 zile de la începerea executării pedepsei sau încasării despăgubirilor materiale. Ca și în cazul repunerii în termen, aceste condiții îi privesc doar pe inculpat și partea civilmente responsabilă, deoarece împotriva lor poate fi începută executarea. Repunerea în termen este o prerogativă a instanței de apel, care urmează să se pronunțe cu motivația respectivă în textul deciziei (*Hotărârea Plenului CSJ a RM din 12.12.2005, nr.22 - Cu privire la practica judecării cauzelor penale în ordine de apel, pct. 7-8*).

La caz de asemenea Colegiul penal a constatat că reprezentantul Întreprinderea de Stat Complexul „Casa Presei” nici nu a solicitat repunerea în termen a declarării apelului.

La acest capitol, Colegiul penal a stabilit că instanța de apel și-a motivat concluziile de respingere a apelului ca fiind depus peste termen.

Cu referire la temeiul pentru recurs, invocat atât de către reprezentantul părții civile cât și de partea apărării și anume că – *hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția*, stipulat la pct. 6) alin. (1) art. 427 Cod de procedură penală, Colegiul penal menționează că, acest temei pentru recurs este incident în cazul când nu s-a motivat întemeiat hotărârea judecătorească. Este necesar ca hotărârea pronunțată să fie motivată atât în fapt, cât și în drept.

Analizând textul hotărârii atacate în raport cu argumentele invocate în recursuri, Colegiul penal consideră că, instanța de apel și-a motivat decizia în concordanță cu prevederile art. 417 alin. (1) pct. 8) Cod de procedură penală, astfel decizia cuprinde temeiurile de fapt și de drept care au dus, la respingerea apelurilor declarate în prezenta cauză, fiind motivată just adoptarea unei asemenea soluții. Totodată, Colegiul penal atestă că, instanța de apel a respectat și prevederile art. 414 Cod de procedură penală, expunându-se asupra tuturor motivelor invocate în cererile de apel și prin hotărârea adoptată a oferit răspunsuri complete, detaliate și argumentate asupra acestora, în coraport cu probele administrate în prezenta speță ce au fost verificate în ședințele de judecată.

Prin urmare, instanța de recurs conchide că temeiul pentru recurs semnalat de recurenți și prevăzut la pct. 6) alin. (1) art. 427 Cod de procedură penală nu și-a găsit confirmarea în prezenta speță.

Argumentele avocatului Canțer Oleg în numele inculpatei Paladi Rita cu privire la aprecierea părtinitoare a probelor administrate, în favoarea părții acuzării în detrimentul părții apărării, încălcând astfel dreptul inculpatei la un proces echitabil și prezumția nevinovăției, au primit aprecierea instanței de apel fiind respinse ca întemeiate întrucât nu și-au găsit confirmarea în materialele cauzei penale, or, în speță a fost constatat cert că începând cu 15.09.2006, dreptul la prima și a doua semnătură aparținea Ritei Paladi, conform ordinului nr. 114-A din 25.08.2006 al Aparatului Guvernului Republicii Moldova, iar potrivit rapoartelor de expertiză efectuate în prezenta cauză penală, dispozițiilor de plată eliberate persoanelor fizice și juridice, declarațiilor martorilor audiați, instanțele de fond au constatat că inculpata Paladi Rita, în perioada din XXXXX , până la XXXXX , acumulând în casierie mijloace financiare de la diferiți agenți economici și primind bani în numerar de la instituțiile bancare, sistematic a delapidat mijloacele bănești încredințate în administrarea sa, în sumă totală de 691 942,5 lei, care au fost reflectați în contul 532 „*Decontări față de personal privind alte operațiuni*”, iar în Cartea mare și dările de seamă au fost atribuiți la contul 713 „*Cheltuieli generale și de gospodărie*”. Pentru a tăinui acțiunile sale criminale, inculpata Paladi Rita nu a perfectat în ordinea stabilită Registrele contabile pentru contul nr. 532, și în mod repetat a înscris date vădit false în documentele oficiale ale întreprinderii. Astfel pentru justificarea cheltuielilor neîntemeiate, inculpata R. Paladi a înscris în Registrele de casă, date false referitor la eliberarea numerarului către unii angajați ai ÎS „Complexul Casa Presei”, precum și către diferiți agenți economici, iar pentru redarea unui aspect legal a acțiunilor sale a întocmit dispoziții de casă, privind eliberarea numerarului, anexând la unele din aceste chitanțe ce confirmă încasarea mijloacelor bănești de către agenții economici, perfectate în condiții nestabilite de urmărirea penală și instanța de judecată.

Prin urmare, Colegiul penal apreciază argumentele recurentului Canțer Oleg cu privire la faptul că în acțiunile inculpatei nu au fost întrunite elementele infracțiunii, ca fiind neîntemeiate întrucât se combat totalmente de probele cercetate de instanțele de fond și materialele cauzei.

Tot la acest capitol, Colegiul penal reieșind din criticile recurentului Canțer Oleg invocate în recurs, reține că acestea se referă în mare parte

doar la chestiunea de apreciere a probelor. Mai mult, reieșind din analiza textuală a recursului, se constată că autorul face o proprie evaluare a materialului probator, considerând că acesta nu confirmă vinovăția inculpatei Paladi Rita în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 191 ALIN. (5) Cod penal.

Elocvent în acest sens, se impune precizarea că aprecierea probelor este unul din cele mai importante momente ale procesului penal, deoarece întregul volum de muncă depus de către organele de urmărire penală, instanțele judecătorești, cât și de părțile în proces, se concentrează pe soluția ce va fi dată în urma acestei activități. Aprecierea probelor după intima convingere a judecătorului trebuie să se bazeze pe prevederile legale, iar convingerea intimă se întemeiază pe examinarea tuturor probelor în ansamblu, sub toate aspectele, complet și obiectiv. Legea stabilește că probele admisibile sunt apreciate după pertinentă, concludență, veridicitatea și utilitatea acestora și toate probele în ansamblu lor sunt apreciate din punct de vedere al coroborării acestora.

Însă, cu referire la faptul dacă chestiunea de apreciere a probelor poate fi invocată la această etapă a procedurilor, instanța de recurs reiterează că la etapa judecării recursului nu analizează conținutul mijloacelor de probă, nu dă apreciere materialului probator și nu stabilește o altă situație de fapt, decât cea constatată de instanțele ierarhic inferioare, aceasta fiind atributul exclusiv al instanțelor de fond.

De altfel, simplul fapt că pot exista două puncte de vedere distincte cu privire la modul de apreciere a probelor nu este un motiv suficient și plauzibil pentru a dispune rejudecarea unei cauze penale.

Generalizând cele expuse mai sus și constatând, că în cauză există o concordanță deplină între probele administrate și situația de fapt stabilită de instanța de apel în privința inculpatei Paladi Rita, nefiind identificată de instanța de recurs vre-o eroare gravă de fapt, ce ar putea servi drept temei de casare a hotărârii judecătorești atacate prin prisma temeiurilor de casare invocate și prevăzute de pct. 6) alin. (1) art. 427 Cod de procedură penală.

Prin urmare, instanța de recurs verificând legalitatea hotărârii atacate și materialele cauzei, consideră că instanța de apel, just a stabilit starea de fapt și vinovăția inculpatei Paladi Rita privind săvârșirea infracțiunii imputate și corect a evaluat probatoriul în cauză, iar argumentele invocate de recurenți au constituit obiect de examinare în instanța de apel fiind combătute în hotărârea adoptată și oferite răspunsuri motivate asupra

chestiunilor abordate, iar temeiurile de casare invocate nu și-au găsit confirmare la examinarea recursurilor declarate în prezenta speță.

Reieșind din cele sus expuse, Colegiul penal conchide că, temeiurile indicate de recurenți nu sunt aplicabile din punct de vedere al prezenței erorilor de drept, ce ar constitui motiv de implicare a instanței de recurs, în sensul intervenirii în decizia instanței de apel, urmând a fi dispusă inadmisibilitatea recursurilor ordinare declarate la caz, ca fiind vădit neîntemeiate.

20. În conformitate cu art. 432 alin. (1), (2) pct. 4) Cod de procedură penală, Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție,

D E C I D E :

Inadmisibilitatea recursurilor ordinare declarate de către avocatul Canțer Oleg în numele inculpatei și de către reprezentantul părții civile Direcția generală pentru administrarea clădirilor Guvernului Republicii Moldova, Frunza Alexei, împotriva deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 15 ianuarie 2019, în cauza penală în privința lui *Paladi Rita XXXX*, ca fiind vădit neîntemeiate.

Decizia este irevocabilă.

Decizia motivată pronunțată la 24 decembrie 2019.

Președinte

Boico Victor

Judecători

Cobzac Elena

Filincova Svetlana